

Nr 55.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om inrättande av en statlig utlåningsfond för uppförande av lantarbetarbostäder.

(1:a avd.)

Jordbruksutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner nämligen

1) I:145, av herr Nilsson, Petrus, m. fl. likalydande med II:60 av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om en statlig utlåningsfond för att underlätta byggandet av goda och ändamålsenliga lantarbetarbostäder.

2) I:146 av herrar Johansson, Johan Bernhard, och Gabrielsson likalydande med II:224 av herr Petersson i Lerbäcksbyn m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen ville a) besluta, att en särskild fond, benämnd Statens lånefond för lantarbetarbostäder, skall inrättas, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret enligt av Kungl. Maj:t närmare angivna bestämmelser, lån efter de huvudsakliga grunder, som i motionerna angivits, må av Kungl. Maj:t beviljas jordägare; b) anvisa för år 1931 ett reservationsanslag av 2 miljoner kronor för berörda ändamål.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionerna, hänvisas till dem.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden av lantbruksstyrelsen, statens egnahemsstyrelse och statskontoret, vilka såsom *bilaga* fogats till detta utlåtande.

Utskottet.

Det är enligt utskottets mening en angelägenhet av synnerlig vikt, att åtgärder snarast vidtagas för åstadkommande av en förbättring beträffande lantarbetarnas i åtskilliga fall otillfredsställande bostadsförhållanden. Med hänsyn härtill synes syftet med de väckta motionerna värt allt beaktande.

Såsom i de inhämtade yttrandena framhållits har emellertid efter det motionerna väckts chefen för socialdepartementet den 14 februari 1931 i enlighet med av Kungl. Maj:t den 6 i samma månad lämnat bemyndigande tillkallat sex utredningsmän för att inom departementet biträda med utredning rörande åtgärder till förbättring av lantarbetarnas bostadsför-

hållanden och därmed sammanhängande ämnen. Med hänsyn härtill och då vid denna utredning jämväl torde komma under bedömande åtgärder av i motionerna angiven innebörd anser utskottet, att något ställnings-tagande till motionerna icke nu bör ske. Utskottet får därför hemställa,

att motionerna I:145 och II:60 samt I:146 och II:224 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 april 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 54.

Reservation

av herrar *Johan Bernhard Johansson* och *Tjällgren*.

Bilaga.

Lantbruksstyrelsen.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Sedan till Eder remitterats *dels* likalydande motioner av herr Petrus Nilsson m. fl. i riksdagens första kammare och herrar Olsson i Kullenbergstorp m. fl. i andra kammaren (I:145 och II:60) om utredning och förslag i fråga om en statlig utlåningsfond för att underlätta byggandet av goda och ändamålsenliga lantarbetarbostäder, *dels ock* likaledes likalydande motioner av herrar J. B. Johansson och Gabrielsson i första kammaren och herrar Petersson i Lerbäcksbyn m. fl. i andra kammaren (I:146 och II:224) om inrättande av en statens lånefond för underlättandet av byggande utav lantarbetarbostäder, har lantbruksstyrelsen anbefallts att till Eder avgiva yttrande över dessa motioner.

De två förstnämnda motionerna avse, såsom av vad ovan anförts framgår, åvägabringande av utredning och förslag om inrättande av en statlig lånefond för uppförande av lantarbetarbostäder, under det att i de två sistnämnda motionerna direkt föreslås, att riksdagen måtte besluta inrättandet av en statens lånefond för byggande av lantarbetarbostäder och att för ändamålet måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett reservationsanslag av två miljoner kronor.

Syftet med samtliga här omförmälda motioner sammanfaller emellertid och går ut på underlättandet av åtgärder till förbättring av lantarbetarnas bostadsförhållanden.

Detta syfte finner lantbruksstyrelsen i hög grad behjärtansvärt. Under rådande ekonomiska förhållanden synes det styrelsen, som om statens mellankomst vore av behovet påkallad för att möjliggöra den kapitalanskaffning, som utgör en nödvändig förutsättning för ett tillfredsställande ordnande av lantarbetarnas ur såväl jordbruks- som social synpunkt betydelsefulla bostadsfråga.

Denna fråga har emellertid redan tidigare varit föremål för uppmärksamhet från statsmakternas sida. Med anledning av inom riksdagens båda kamrar väckta motioner samt under erinran bland annat om verkställda och pågående utredningar rörande frågan om lantarbetarnas bostadsförhållanden anhöll riksdagen sålunda i skrivelse den 13 maj 1930 (nr 188), att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om fortsatt undersökning rörande nämnda förhållanden samt om utredning, huruvida och på vad sätt genom åtgärder från det allmännas sida bristfälligheter på detta område skulle kunna avhjälpas och för framtiden i möjligaste mån förhindras ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill sistnämnda utredning kunde föranleda.

Efter av Kungl. Maj:t den 6 februari 1931 lämnat bemyndigande har chefen för socialdepartementet den 14 februari 1931 tillkallat sex utredningsmän för att inom departementet biträda med utredning rörande åtgärder till förbättring av lantarbetarnas bostadsförhållanden och därmed sammanhängande ämnen.

Det synes lantbruksstyrelsen uppenbart, att jämväl frågan om statliga åtgärder för främjande av lämpliga lantarbetarbostäders uppförande faller inom ramen för denna utredning. Under sådana förhållanden synes det styrelsen, som om, trots önskvärdheten av skyndsamma åtgärder på området, skäl knappast föreläge att föregripa nämnda utredning genom ett direkt ställningstagande till frågan om en statlig lånefond för lantarbetarbostäder, på sätt, som i motionerna I:146 och II:224 ifrågasättes.

Därest riksdagen icke skulle finna den sålunda redan pågående utredningen göra detta överflödigt, finner sig lantbruksstyrelsen böra förorda åtgärder i enlighet med vad som föreslagits i motionerna I:145 och II:60.

Stockholm den 4 mars 1931.

ERIK INSULANDER.

Georg von Zweigbergk.

Statens egnahemsstyrelse.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Den 6 februari 1931 har statens egnahemsstyrelse anbefallts att till jordbruksutskottet senast den 10 mars 1931 överlämna yttrande över inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motionerna — — — I:145 och II:60, likalydande, om avvägabringande av utredning och förslag rörande en statlig utlåningsfond för underlättande av byggandet av goda och ändamålsenliga lantarbetarbostäder; samt I:146 och II:224, likalydande, om inrättande av en statens lånefond för lantarbetarbostäder.

De för yttrande remitterade motionerna kunna indelas i följande tre grupper:

3. Motioner, i vilka påkallas åtgärder för åstadkommande av en statlig utlåningsfond för underlättande av byggandet av lantarbetarbostäder. Hit höra motionerna I:145, II: 60, likalydande, I:146 och II:224, likalydande.

Grupp 3. I motionerna I:145 och II:60 har yrkats utredning och förslag rörande en statlig utlåningsfond för underlättande av byggandet av goda och ändamålsenliga lantarbetarbostäder. I motionerna I:146 och II:224 hemställas om inrättande av en statens lånefond för lantarbetarbostäder.

Egnahemsstyrelsen har tidigare i annat sammanhang haft tillfälle ägna uppmärksamhet åt frågan om lantarbetarnas bostadsförhållanden, nämligen vid verkställande av den av riksdagen 1928 begärda utredning rörande ökade möjligheter för lantarbetare, hemmansägare-, arrendators- och småbrukaresöner samt andra mindre bemedlade och obemedlade här för lämpliga personer att erhålla egna jordbruk. Den 5 december 1928 avgav styrelsen till Kungl. Maj:t förslag i viss del av berörda utredning, därvid styrelsen — efter att hava framhållit betydelsen av en lämplig övergångsform, varigenom dugliga lantarbetare kunde beredas tillfälle förvärva egna jordbruk — anförde bland annat följande.

»Även en annan synpunkt må här framhållas. En betydande del av den svenska åkerjorden brukas såsom större eller medelstora egendomar, där lejd arbetskraft erfordras. Så bliver säkerligen fallet även i fortsättningen, ty icke på långt när all jord bör lämpligen parcelleras, och jämväl storjordbruket har en mycket viktig uppgift att fylla. Givetvis är det då av stor vikt, att *arbetarfrågan vid dessa större egendomar* är ordnad på ett tillfredsställande sätt. Här möter man problemet om lantarbetarnas löne- och levnadsförhållanden och ställning i övrigt i *egenskap av lantarbetare*, därvid frågan om lantarbetarnas bostadsförhållanden icke bör förbises, samt spörsmålet om storjordbrukets tillgång på god och under olika förhållanden tillräcklig arbetskraft. Därest något kan göras för att för lantarbetarna förbättra deras ställning såsom sådana, kommer detta givetvis att få betydelse även ur nu antydda synpunkter.»

Egnahemsstyrelsens utlåtande i nu ifrågavarande del av förut omnämnda utredning utmynnade i hemställan om, bland annat, förslag om inrättande av en lånefond för lantarbetarsmåbruk. Ur fonden skulle jordägare med hushållningssällskapens egnahemsnämnder såsom låneförmedlare kunna erhålla lån för uppförande av lantarbetarbostäder å mindre arrendelägenheter å jordägarens mark. Lånevillkoren anknötes i möjligaste mån till gällande egnahemslånevillkor. Räntan beräknades skola utgå efter 4½ procent. Jordägaren skulle för lånet ställa säkerhet, som kunde godkännas av låneförmedlaren, därvid in-teckning i huvudgården inom visst belopp av taxeringsvärdet borde godtagas. — Förslaget innefattade jämväl en anordning med premielån för byggande av lantarbetarsmåbruk enligt i huvudsak samma villkor, som gälla för premielånerörelsen.

Av egnahemsstyrelsens här ovan återgivna uttalande och förslag torde framgå, att styrelsen i likhet med motionärerna anser åtgärder böra vidtagas för förbättrande av lantarbetarnas bostadsförhållanden. Sedan emellertid särskilda sakkunniga tillkallats, inom jordbruksdepartementet

för utredning av vissa närliggande sociala jordfrågor och inom socialdepartementet för lösande av här förevarande spörsmål, synes resultatet av dessa utredningar böra avvaktas, innan beslut fattas om definitiva anordningar på området.

Detta ärende har handlagts av chefen och samtliga ledamöter.

Stockholm den 9 mars 1931.

V. EKEROT.

E. Bring.

Kungl. Statskontoret.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom beslut den 6 nästlidne februari har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att till riksdagens jordbruksutskott avgiva yttrande över följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

I:145 och II:60, likalydande, om åvägabringande av utredning och förslag rörande en statlig utlåningsfond för underlättande av byggandet av goda och ändamålsenliga lantarbetarbostäder; samt I:146 och II:224, likalydande, om inrättande av en statens lånefond för lantarbetarbostäder.

I de likalydande motionerna I:145 och II:60 hemställes om utredning och förslag rörande en statlig utlåningsfond för att underlätta byggandet av goda och ändamålsenliga lantarbetarbostäder, och i de likalydande motionerna I:146 och II:224 hemställes, att riksdagen ville besluta, att en särskild fond, benämnd Statens lånefond för lantarbetarbostäder, skall inrättas.

Statskontoret får med avseende härå allenast erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 6 februari 1931 bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla högst sex utredningsmän för att inom departementet biträda med utredning rörande åtgärder till förbättring av lantarbetarnas bostadsförhållanden och därmed sammanhängande ämnen och att alltså de i förevarande motioner omhandlade frågor redan äro föremål för utredande behandling.

Stockholm den 17 mars 1931.

A. E. M. ERICSSON.

Nils Spilhammar.

Carl Peyron.